

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՐՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 6-Ի ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄԵԾԱՄԱՍՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՐԳՈՎ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐՈՎ ԹԻՎ 38 ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՉԱԾՈՂՈՎԻ 2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 11-Ի ԹԻՎ 64-Ա ՈՐՈՇՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՎԵՃԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Հայ. Երեւան

19 հունիսի 2012թ.

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Հարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թոփուզյանի,
Ա. Խաչափրյանի, Վ. Շովիաննիսյանի, Շ. Նազարյանի (գեկուցող), Ա. Պետրոսյանի,
Վ. Պողոսյանի,

համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 3.1-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 9-րդ կետի, «Սահմանադրական դադարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 25 և 74-րդ հոդվածների,

դրնբաց նիսպում գրավոր ընթացակարգով քննեց «2012 թվականի մայիսի 6-ի ՌԱ Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդունության արդյունքներով թիվ 38 ընդունության հանձնաժողովի 2012 թվականի մայիսի 11-ի թիվ 64-Ա որոշման հետ կապված վեճի վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդունությունը թիվ 38 ընդունությունը պարզաբանվուի թեկ-նածու Դ. Մաթեոսյանի՝ 17.05.2012թ. ՀՀ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դագարանը 2012թ. մայիսի 21-ի աշխարհակազմային նիստում քննարկելով վերոհիշյալ դիմումի ընդունելիության հարցը, որոշում է կայացրել՝ «Սահմանադրական դագարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 31-րդ հոդվածի 3-րդ, 5-րդ մասերի և 74-րդ հոդվածի 4-րդ

մասի պահանջներին համապարասխան գործն ընդունել քննության եւ որպես պարագասխանող կողմ դադարությանը ներգրավել թիվ 38 ընդրադրածքային ընդրական հանձնաժողովին: Նշված որոշմամբ գործով գեկուցող է նշանակվել ՎՎ սահմանադրական դադարանի անդամ Դ. Նազարյանը:

Դիմող կողմից՝ Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդունության ժամանակաշրջանում պարզաբանվում է սահմանադրական դատարանում փաստաթափառությունը և պարագաները:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, կողմերի եւ նրանց ներկայացուցիչների գրավոր բացարությունները, հետազոտելով դիմումը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Յ**.

1. Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի ընդունված կացվել են 2012 թվականի մայիսի 6-ին՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 68-րդ հոդվածում նախադեսված ժամկետում: Ընդունված կազմակերպման եւ անցկացման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության ընդրական օրենսգրքի 41-րդ հոդվածով նախադեսված հիմքերով կազմավորվել է թիվ 38 ընդրապարագային ընդրական հանձնաժողովը: Ընդրապարագային ընդրական հանձնաժողովը ներառում է թվով 76 ընդրական դեղամաս:

Թիվ 38 ընդունակարածքում մեծամասնական ընդունակարգով գրանցվել ու քվեաթերթիկներում ընդգրկվել են Ազգային ժողովի պարզամավորի 4 (չորս) թեկնածուներ: Հասք թիվ 38 ընդունակարածքային ընդունական հանձնաժողովի ամփոփիչ արձանագրության՝ ընդունակարածքային ընդունականության թիվը 49771 է, իսկ ընդունակարածքային մասնակցել է 35315 ընդունակարածքում: Թեկնածուների օգգին պրված ձայների թիվը 33820 է, որը բաշխվել է հետևյալ կերպ: Գեւորգյան Գագիկ Լեռնիկի՝ 8034, Շակորյան Վահե Մաքսիմի՝ 22751, Մաթեևոսյան Դավիթ Ղետնդի՝ 1795 և Մովսիսյան Նարինե Կամոյի՝ 1240: Անձնագրությունների թիվը կազմել է 75:

Թիվ 38 ընդրադրածքային ընդրական հանձնաժողովի 2012թ. մայիսի 11-ի թիվ 64-Ա որոշմամբ թիվ 38 ընդրադրածքից Շայասդանի Շանրապետության Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդրակարգով պարզամավոր է ընդրվել Վ. Շակորյանը:

2. Վիճարկելով թիվ 38 ընդրադրածքային ընդրական հանձնաժողովի 2012թ. մայիսի 11-ի «Թիվ 38 ընդրադրածքում Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդրակարգով պարզամավոր ընդրվելու մասին» թիվ 64-Ա որոշումը, դիմողը գրնում է, որ այն պետք է անվավեր ճանաչել հեգեւոյալ նկարառումներից ելնելով.

- ընդրական օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 7-րդ մասի պահանջներին հակառակ պարզամավորության իր մրցակից թեկնածուն զբաղվել է բարեգործությամբ, որով, ըստ դիմողի, «Էական ազդեցություն է գործվել ընդրադրածքի ընդրողների կամքի նկարմամբ, ինչն էլ հանգեցրել է Սահմանադրության 4 հոդվածով նախարեսված ընդրական իրավունքի սկզբունքների խախտման»,

- թիվ 38 ընդրադրածքի բոլոր փեղամասերում խախտվել է ընդրական օրենսգրքի 66-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջը, որի արդյունքում՝ «...սահմանված դրոշմակնքումը չիրականացնելու եւ մի քանի բովե անց ցնդող կնիքով անձնագրերը կնքելու պայմաններում դիմողի վսփահված անձինք գրկվել են օրենսդրությամբ փրփած այն «միջոցից», որով հնարավոր կլիներ բացահայփել եւ թույլ չփալ կրկնակի քվեարկության դեպքերը»,

- ընդրությունների անցկացման, կազմակերպման եւ քվեարկության ժամանակ խախտվել է հավասար մրցակցային պայմաններում ընդրություններին մասնակցելու իր սահմանադրական իրավունքը, որը, ըստ դիմողի, նաև արդյունք է նախընդրական քարոզությանը ՀՀ մի շարք բարձրասպիճան պաշտոնապար անձանց, այդ թվում ՀՀ Նախագահի, ՀՀ վարչապետի մասնակցության,

- դիմողի վսփահված անձանց համար գործնականում անհնար է եղել լիարժեք ծանոթանալ ընդրողների սպորագրած ընդրական ցուցակներին եւ դիմողին «...հասանելի չեն Շայասդանի Շանրապետության մյուս ընդրական փեղամասերում վարված եւ ընդրողների կողմից սպորագրված ցուցակները (մաքյանները)` համեմաքելու նպարակով»: Նման հնարավորություն, ըստ դիմոցի, նախեւառաջ չի ընձեռում ընդրական օրենսդրությունը:

Իր փասդարկները հիմնավորելու համար դիմողը վկայակոչում է նաև ԵԱՀԿ/ԺՆՄԻԳ կողմից 2012թ. մայիսի 7-ին ներկայացված «Նախնական հանգամանքների եւ եզրակացությունների վերաբերյալ» հայդարադությունը:

Դիմողը պարասիանողի կողմից 2012թ. հունիսի 7-ին ՀՀ սահմանադրական դադարան ներկայացված գրավոր բացագրությունների վերաբերյալ որեւէ նկարառում չի ներկայացրել:

3. Τιαφρασμανող կողմը, առարկելով դիմողի փաստարկները, գիտում է, որ ընդունած արդյունքներն անվավեր ճանաչելը կարելի է միայն այն պարբադիր պայմանով, որ թույլ փրկած խախումները բացառեն ընդունած իրական արդյունքները ճշգրիտորեն որոշելու հնարավորությունը, ուստի բավարար չէ դրանց պարզ թվարկումը, այլ պահանջվում է ապացուցել, որ հավկապես այդ խախումների արդյունքում հնարավոր չէ պարզել ընդունած իրական պարբերը: Ըստ պարբաժանողի՝ ընդունած հնարավորությունների նախապարտասպան ընթացքում հանձնաժողովին է ներկայացվել 2 դիմում, որոնցում պահանջվել է վերացնել նախընդունած քարոզության անցկացման՝ ընդունած օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 7-րդ մասի և 20-րդ հոդվածի 2-րդ մասի խախումները Քաջարան քաղաքում: Առաջինի դեպքում՝ ընդունած օրենսգրքի խախումներ չեն արձանագրվել, նախընդունած քարոզության ժամանակ դիմողի մրցակից պարզամապնդի թեկնածու Վ. Շակորյանի կողմից (նրա անունից) բարեգործություն իրականացնելու վերաբերյալ դիմող կողմի դիմումի կապակցությամբ, ըստ պարբաժանողի, հարուցվել է վարչական վարույթ, որի արդյունքում՝ ներկայացված փասթերը գնահատվել են չիհմնավորված եւ կայացվել է թիվ 38 ընդունած օրենսգրքի 03.05.2012թ. մայիսի 3-ի թիվ 60-Ա որոշումը: Վերջինս եւ դրա վերանայման վերաբերյալ ՀՀ կենտրոնական ընդունած հանձնաժողովի կողմից ընդունված 04.05.2012թ. թիվ 234-Ա որոշումը դադարական կարգով չեն բողոքարկվել:

Հնդիրական օրենսգրքի 20-րդ հոդվածի 2-րդ մասի նորմերի խախտման վերաբերյալ դիմումի կապակցությամբ, ըստ պարասիստնող կողմի, ժամանակին ձևոնարկվել են համապարասիսն միջոցներ եւ խախտումները վերացվել են:

Ինչ վերաբերում է պետքական պաշտոն զբաղեցնող անձանց ընդունական գործընթացներին մասնակցելու (քարոզություն իրականացնելու) անթույլագրելիության վերաբերյալ դիմող կողմի փաստարկներին, ապա պատասխանող կողմը գրնում է, որ դրանք անհիմն են, և մեծամասնական ընդունակարգով ընդունված են:

մասնակցող պարզամավորության եւ ոչ մի թեկնածու (այդ թվում՝ դիմողը) որեւէ դիմում դադարաներ կամ պարասիստող կողմին չի ներկայացրել:

4. Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դափարանն անհրաժեշտ է համարում նախ արձանագրել, որ ընդունված է արդյունքների արդյունքներով ընդունված որոշումների հետ կապված սահմանադրական վեճերով առանցքային նշանակություն ունի, թե դիմողն ընդունված նախապարհապման, անցկացման եւ արդյունքների ամփոփման գործընթացներում իր ընդունված իրավունքների պաշտպանության խնդրով արդյո՞ք իրացրել կամ ինչպես է իրացրել

օրենսդրությամբ, այդ թվում՝ ՀՀ ընդունական օրենսգրքով նախադասկան միջոցները՝ կապված ընդունական հանձնաժողովների, իրավասու այլ մարմինների ու պաշտոնագործ անձանց որոշումների ու գործողությունների (անգործության) բողոքարկման (այդ թվում՝ դադարևական բողոքարկման) հետ: Նեփեւաբար, գործով ներկայացված յուրաքանչյուր փաստարկ սահմանադրական դադարանի կողմից ներկա է գնահապման ելնելով այդ միջոցների՝ օրենքով նախադասկան կարգով ու ժամկետներում իրացման իրողությունից, վերջինը փաստող ապացույցների առկայությունից, որոնց պարագայում միայն կարող է սահմանադրութեն իրավաչափ հիմք սպեկտրում ընդունելով արդյունքներով իրավասու մարմնի կայացրած ակտի իրավաբանական հետքազա ուժի հարցը որոշելու համար: Համանման իրավական դիրքորոշում սահմանադրական դադարան արդահայքել է իր մի շարք որոշումներում: Այդպիսի դիրքորոշումն սկզբունքային նշանակություն ունի նաև սույն գործով ներկայացված փաստարկների գնահապման առնչությամբ:

5. Դիմումի եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերի ուսումնասիրման արդյունքներով սահմանադրական դադարան արձանագրում է, որ դիմողի կողմից ներկայացված այն փաստարկը, համաձայն որի՝ թիվ 38 ընդունականացքում նախընդունական քարոզության ընթացքում դիմողի մրցակից թեկնածուի կողմից իրականացվել է բարեգործություն, քննության է առնվել թիվ 38 ընդունականացքում ընդունական հանձնաժողովի կողմից, որի արդյունքներով 03.05.2012թ. կայացվել է որոշում՝ դիմումի համապատասխան դիմումը՝ ներկայացված փաստերի հավասփությունն ապացուցված չլինելու պարագանարանությամբ մերժելու վերաբերյալ: Այդ որոշումն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով դիմողը չի վիճարկել: Նեփեւաբար, ՀՀ ընդունական օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 7-րդ մասի ուժով վերոհիշյալ փաստարկը՝ որպես ընդունական հանձնաժողովի կողմից կողմանը գրանցումը վիճարկելու ապացուցողական հիմք, սահմանադրական դադարանում ներկայացնելի չէ:

Դիմումի այն պնդման կապակցությամբ, համաձայն որի՝ խախտվել է ընդունական օրենսգրքի 66-րդ հոդվածի 5-րդ մասի եւ, մասնավորապես՝ կրկնակի քվեարկության դեպքերը բացառելու իրավական պահանջը, պարագանարանողը փաստում է, որ այն քննության է առնվել (ոչ դիմումի նախաձեռնությամբ) թիվ 38 ընդունականացքում ընդունական հանձնաժողովի կողմից եւ արդյունքում ընդունվել է թիվ 62-Ա որոշումը, որի իրավաչափությունը որեւէ կերպ վիճարկված չէ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Բացի դրանից, այս խնդրի առնչությամբ պարագանարանողը

Նշում է, որ ՀՀ կենդրոնական ընդունական հանձնաժողովը եւ թիվ 38 ընդունական պարագային ընդունական հանձնաժողովը, ՀՀ ընդունական օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 6-րդ մասով իրենց վերապահիված իրավունքից օգտվելով, լուծում են պայմանագրը՝ հանձնարարելով հարուկ նյութի փոխարեն օգտագործել սովորական թանաք: Դիմումը կողմն իր այն պնդումը, թե ընդուների անձնագրերում դրոշմակնքման սահմանված կարգից շեղումը կրել է համապարած եւ միգումնավոր բնույթ, որի արդյունքում դիմումի մրցակից պարզամավորության թեկնածուի օգին ապահովվել է քեների առավելագույն քանակ, որեւէ կերպ փասդարկված չէ: Գործի նյութերում առկա չէ նաեւ որեւէ ապացույց՝ ընդունական օրենսգրքում կրկնակի քվեարկության որեւէ փասդի վերաբերյալ: Ներեւաբար, առկա չէ նաեւ այդ հանգամանքը սահմանադրական դադարանում որպես թիվ 38 ընդունական օրենսգրքում կրկնակի քվեարկության որեւէ փասդի վրա էապես ազդող ընդունական դադարանում գնահատելու որեւէ իրավական հիմք, նկատի ունենալով նաեւ այդ խնդրի շրջանակներում իրավասու սուբյեկտների կողմից ՀՀ կենդրոնական ընդունական հանձնաժողովի որոշումների վարչապարտադրական կարգով վիճարկման՝ օրենքով նախագրեսված միջոցը չիրացնելու հանգամանքը եւ սահմանադրական դադարանի՝ 2012թ. մայիսի 31-ի ՍԴՈ-1028 որոշմամբ արդարադարձ իրավական դիրքորոշումը:

Ընդունելի անցկացման, կազմակերպման եւ քվեարկության ժամանակ հավասար ընդրական իրավունքի ենթադրյալ խախտման կապակցությամբ դիմողի կողմից բերված հարցադրումների առնչությամբ սահմանադրական դարպարանն արդահայփել է իր իրավական դիրքորոշումները 2012թ. մայիսի 31-ի ՍԴՈ-1028 որոշման մեջ, մասնավորապես գլուխով, որ քաղաքական պաշտոններ զբաղեցնող պաշտոնագործ անձանց օրենքով արգելված չէ ՀՀ ընդրական օրենսգրքի 18-րդ և 22-րդ հոդվածների պահանջների պահպանմամբ նախընդրական քարոզություն իրականացնել: Դիմու կողմը, փասդորեն, բառացի կրկնում է 2012 թվականի մայիսի 6-ի ՀՀ Ազգային ժողովի համամասնական ընդրակարգով ընդունված արդյունքներով ՀՀ կենտրոնական ընդրական հանձնաժողովի 2012 թվականի մայիսի 13-ի թիվ 265-Ա որոշումը վիճարկելու վերաբերյալ սահմանադրական դարպարան ներկայացված դիմումի փասդարկները:

թիվը կազմել է 777: Այդ անձանց կողմից որեւէ գեղամասում մեծամասնական ընդունություն քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի վերաբերյալ որեւէ դիմում, ինչպես նշվեց, չի ներկայացվել: Այդպիսի որեւէ դիմում չի ներկայացվել նաև գեղամասային ընդունությունների թվով 532 անդամների կողմից: Դիմող կողմը սահմանադրական դատարան չի ներկայացրել որեւէ ապացույց ընդունությունից սպորագրած ընդունություններին ծանոթանալու իրավական խոչընդույքի վերաբերյալ: Ի դեպ, ինչպես վկայում են գործի նյութերը, թիվ 38 ընդունությունում թվով 76 գեղամասային ընդունությունների նախագահներից 35-ը նշանակված են եղել Հայաստանի Հանրապետական կուսակցության կողմից, 15-ը՝ «Քարգավաճ Հայաստան», 14-ը՝ «Հայ Յեղափոխական Դաշնակցություն», 7-ը՝ «Ժառանգություն», 7-ը՝ «Օրինաց երկիր» կուսակցությունների կողմից: Նույն համամասնությամբ են նշանակվել նաև հանձնաժողովների քարտուղարները:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ 2012թ. մայիսի 5-ի ՍԴՈ-1027 որոշմամբ իրավական դիրքորոշում էր արդահայքել, համաձայն որի՝ «ընդունությունից պաշտպանության օրենքով նախագահական գործընթացների շրջանակներում վերահսկողական համապարասիան իրավասությամբ օժիգած իրավասությեկան համար ընդունակ իրավունքի պաշտպանությանը վերաբերող որեւէ գեղեկարգության մաքչելիությունը չի կարող արգելափակվել՝ առավել եւս նման գեղեկարգությունը դատարաններին գրամադրելու առնչությամբ»: Գործի նյութերից ելնելով՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ընդունությունում որեւէ ընդունությունների պարագաներու առաջարկությունը դիմում իրավասությունների վերահաշվարկի ոչ մի դիմում իրավասությունների կողմից չներկայացվելու եւ վերահաշվարկ չնախաձեռնելու պայմաններում դիմում կողմը փասփռեն իրեն գրկել է ընդունությունների սպորագրած ցուցակներին ծանոթանալու իրավական հնարավորությունից, հետեւաբար՝ նաև մերժելի է սահմանադրական դատարանի միջոցով նման գեղեկություններ սպանալու միջնորդությունը:

Դիմողը, որպես իր դիրքորոշումները հիմնավորող հավելյալ փասփարկ, վկայակոչում է նաև ԵԱՀԿ/ԾՆՄԻԳ դիմուրդական առաքելության դիմուրդակումները: Սահմանադրական դատարանն իր՝ 2012թ. մայիսի 31-ի ՍԴՈ-1028 որոշմամբ իրավական դիրքորոշում է արդահայքել ընդունություններում միջազգային դիմուրդական առաքելությունների դիմուրդակումների ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ դատավարական առումով ապացուցողական նշանակության վերաբերյալ, ինչը վերաբերելի է նաև սույն գործին:

6. ՀՀ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 3.1-րդ կետի, «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՀՀ օրենքի 74-րդ հոդվածի, ՀՀ ընդունական օրենսգրքի 46-րդ հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ օրենքով սահմանված կարգով ՀՀ սահմանադրական դափարանի քննությանն են ենթակա բացառապես ընդունական օրենքով ընդունված որոշումների հետ կապված վեճերը, ընդ որում՝ ՀՀ Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդունակարգով ընդունական օրենքով առնչությամբ սահմանադրական դափարանում կարող է վիճարկվել միայն դաշտական պարագաներու մասին ընդունակարածքային ընդունական հանձնաժողովի որոշումը՝ **Վերջինիս ոչ իրավաչափությունը հիմնավորող կոնկրետ փաստարկների հիման վրա: Իրավական այս պահանջներից ելնելով եւ գնահատելով դիմող եւ պարագաներու կողմերի դիրքորոշումները, նրանց կողմից ներկայացված ապացուցողական նշանակություն ունեցող փաստարկները՝ սահմանադրական դափարանը գրնում է, որ սույն գործով առկա չէ որեւէ իրավափաստարկ, որով կիմնավորվեր թիվ 38 ընդունակարածքային ընդունական հանձնաժողովի կողմից 2012թ. մայիսի 6-ի Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդունակարգով ընդունական օրենքով արդյունքների վերաբերյալ այլ որոշման կայացումը:**

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ դեկավարվելով ՀՀ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 3.1-րդ կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՀՀ օրենքի 63, 64 եւ 74-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դափարանը **Ո Ռ Ո Շ Ե Յ .**

1. «Թիվ 38 ընդունակարածքային Ազգային ժողովի մեծամասնական ընդունակարգով պարագաներու մասին» թիվ 38 ընդունակարածքային ընդունական հանձնաժողովի 2012 թվականի մայիսի 11-ի թիվ 64-Ա որոշումը թողնել ուժի մեջ:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ